

A Boróka Otthon parkja természetvédelmi kezelési terve

A.) MEGALAPOZÓ DOKUMENTÁCIÓ

1. Általános Adatok

1.1.A tervezési terület azonosító adatai

1.1.1. Helesfa község külterületének észak-nyugati részén helyezkedik el, 14 helyrajzi számon, 15 hektár 547 m² kiterjedésben

1.1.2. Területileg illetékes a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság

1.1.3. Területileg illetékes természetvédelmi hatóság a Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség

1.1.4. Helyi természetvédelmi hatóság: Helesfa, Cserdi és Dinnyeberki Községek Körjegyzője

1.2. A tervezési terület természetvédelmi rendeltetése

1.2.1. A terület természetvédelmi rendeltetése, hogy a meglévő fakülönlegességeket, botanikai ritkaságokat és mesterségesen kialakított esztétikus park formát megtartsa.

1.3. Ingatlan-nyilvántartási adatok és ideális természetvédelmi kezelés földrészletenként

Terület helyrajzi száma	Terület kiterjedése m ²	Tulajdonos	Vagyonkezelő	Kezelés
077/2	8 634	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
083	48 052	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
085/1	4 251	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
085/2	2 824	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
087/1	5 406	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
087/2	9 304	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
088	5 431	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
089/1	748	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
089/2	4 081	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
090	11 812	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
091/1	8 814	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
092	2 737	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
093	848	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
094/1	31 052	Baranya Megyei Önkormányzat	Baranya Megyei Önkormányzat Boróka Otthona	Pa1
össz.:	150 547			

Kezelési mód:

Pa1 – park kezelés kertészeti szempontok szerint, inváziós fajok szabadon nem ültethetőek

1.4. A tervezési területre vonatkozó egyéb hatályos előírások

Helesfa Községi Önkormányzat rendezési terve és helyi építési szabályzata

2. Tervezési terület állapotának leírása

2.1. Környezeti elemek

Helesfa községre jellemző meteorológiai adatok alapján a terület éves átlagos csapadékmennyisége 620 mm (nagyobbik csapadékmaximuma júniusban tapasztalható, amit a szubmediterrán hatás jeleként ősszel, november hónapban egy második, kisebb csapadékmaximum követ). Az éves középhőmérséklet 13 C, a leghidegebb hónap január (átlaga -1,4 C), a legmelegebb pedig július (20,5 C). A területen jellemzően agyagos-löss talaj található, mely a délies fekvéssel párosulva kiváló termőhelyi adottságokat biztosít.

2.2. Élettelen természeti értékek

A területen ilyen érték nem található, a kastélypark régóta emberi hatás alatt álló, gondosan formált környezetben található. Eredeti felszínformák, sziklabúvások nem fedezhetők fel, a területen barlang nincs, egy csekély hozamú forrása egy kis mesterséges kerti tavat táplál.

2.3. Biológiai jellemzők

A terület nagyobbik része intézményi épített környezet, egy Zsolnay-Mattyasovszky és egy Nádassy kastéllyal, egy új gondozóházzal, szociális és gazdasági épületekkel, közlekedési területekkel. Itt is értékes faegyedek, sövények, virágágyások találhatóak. A terület kisebbik részén a kastély tulajdonképpeni parkja található ligetcsoportos kialakítással, impozáns pihenőhelyekkel.

2.4. Táj- és kultúrtörténeti adottságok

A Nádassy földbirtokos család a XVIII. század végén építtetett egy kastélyt a falutól északra. Az épületénél lévő oroszlán szobor - Ferenczy István alkotása 1876-ból - Nádassy István emlékéét őrzi, melyet fiai állíttattak. A kisebbik Zsolnay-Mattyasovszky kastélyt 1890 körül építették. A park kora 200-220 év, de az eredeti növényekből már csak néhány maradt. Az államosítást követően előbb termelősövetkezeti központ, majd pszichiátriai betegek otthona lett, mind a mai napig. A terület 1978-tól helyi védettséget élvez.

2.5. Oktatás, kutatás

A területen jelenleg nem folyik oktatás, kutatás.

2.6. Gazdálkodási jellemzők

A park kezelése nem tekinthető klasszikus gazdálkodásnak, a park fenntartási feladatai folyamatos kiadást jelentenek az intézménynek. A parkhoz jelenleg semmilyen bevételszerző tevékenység nem tartozik.

3. Természetvédelmi kezelési célkitűzések meghatározása

A terület természetvédelmi rendeltetése megőrizni a Magyarországon egyedülálló, szubmediterrán fajokban gazdag kertet, megőrizni annak honos és ültetett fajait, fenntartani gyűjteményes jellegét és megtartani a területet, mint esztétikus zöldfelületet. Egyetemi intézményként a kert fontos funkciója ellátni az oktatási célokat.

3.1. Természeti értékek, területek, tájak

A kert mesterséges környezetben és formációban található.

Természetvédelmi szempontból legfontosabb része a koros élőfa gyűjtemény. Emellett jelentős területeken találunk parki, zöldfelületi jelleggel kialakított, nem gyűjteményes részeket, ezek gyepek, dísznövények, fasorok telepítései. Az intézmény működéséhez köthető objektumok a kert nyugati részére koncentrálódó épületek.

3.2. Tervezési területhez kapcsolódó tevékenységek

A terület fő rendeltetése egyértelműen a bentlakásos szociális intézményi feladatok biztosítása, mely mellett a pihenés, természetközeli kikapcsolódás funkció is megnyilvánul.

B) RÉSZLETES TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERV

4.1. Természetvédelmi stratégiák

A kert fenntartása érdekében szakszerű kertészeti kezelés szükséges, melyhez az intézmény készíti el a fenntartási és fejlesztési terveket, egyben ellátja a munkálatok szakmai irányítását.

A kertben kiemelt figyelmet kell fordítani az invazív fajok kezelésére, a gyűjteményben várhatóan ilyen viselkedést mutató faj szabad térben nem helyezhető el.

4.2. Részletes kezelési előírások

4.2.1. A gyűjteményes részek kezelése: a gyűjteményben élő fajok életfeltételeinek biztosítása elsődleges, ez határozza meg az elvégzendő kertészeti kezelések mikéntjét. Törekedni kell minden egyes faj lehető legjobb megőrzésére.

4.2.2. A nem gyűjteményes részek kezelése: elsődleges a személy és vagyonbiztonság megteremtése, a korosodó fák megfelelő metszéséről illetve cseréjéről folyamatosan gondoskodni kell.

4.2.3. Fajok védelme: A parkban természetesen vagy telepítetten előforduló, törvényes védelemben részesülő fajok megőrzése érdekében a gyűjteményes részeknél javasolt kertészeti jellegű fenntartó kezelés javasolt. A botanikus kert szakmai adottságai révén alkalmas ex situ fajvédelmi programok lebonyolítására is, az ilyen irányú tevékenység mindenképp támogatandó.

4.3. Korlátozások és tilalmak:

A területen tilos:

Oda nem illő építmények elhelyezése a gyűjteményes parkrészekben illetve azok hátrányára.

A területen elsőfokú természetvédelmi hatósági (jegyzői) engedély szükséges a következőkhöz:

Fák kivágása.

Építmények elhelyezése..

Növény és állatfajok gyűjtése.

A területen szabadon végezhető:

A kezelés, fenntartás részét képező kertészeti beavatkozások.

Az intézmény és botanikus kert működtetésével kapcsolatos közlekedés és egyéb tevékenység.

Oktatási, kutatási tevékenység.